

FAUNAZAKEN

Staatsbosbeheer introduceert

nieuw faunabeleid op Midden-Veluwe

Foto: Bas Worm

Efficiënte bejagingsmethode in dienst van zichtbaarheid wild

Behoedzaam kiest faunaopzichter Cees de Jong zijn weg door de bochtige smele die welig tiert onder de oude opstand van grove dennen. Takjes en dennenappels worden ontweken terwijl hij in de stromende regen een van de talloze, door stuifzand gevormde duinen in het Kootwijk Loobos beklimt. Als de top van het bultje bijna is bereikt, houdt hij stil, brengt zijn verrekijker naar de ogen, tuurt een tijdje naar de erachter gelegen lokvoerplek, draait zich vervolgens om en fluistert: 'Twee overlopers, daar kan er eentje van tussenuit.'

Het is begin augustus en sinds ruim een maand is in de terreinen van Staatsbosbeheer op de Midden-Veluwe een nieuwe aanpak van het faunabeheer van kracht. Was tot verleden jaar het 7500 hectare grote terrein verpacht aan een WBE en toegewezen aan een viertal combinaties, nu heeft Staatsbosbeheer de regie in

eigen hand genomen. Kernpunten in het nieuwe beleid: vergroting van de zichtbaarheid van het grofwild, het zoveel mogelijk voorkomen van aanrijdingen met wild en het stimuleren van het natuurlijk gedrag van grofwild. Dit alles en nog veel meer is vastgelegd in een werkplan dat is opgesteld door medewerkers van Staatsbosbeheer, leden

van WBE Midden-Veluwe en IPC Groene Ruimte. Wat houdt die nieuwe aanpak in? Onder andere dat Staatsbosbeheer jachthouder is, de voormalige jachtopziener van de WBE tijdelijk via inhuur in dienst heeft genomen (en getransformeerd is tot faunaopzichter) en 14 jagers (uitvoerders in Staatsbosbeheer-jargon) heeft gecontracteerd.

Staatswildreservaat

Een deel van het gebied, boswachterij Ugchelen-Hoenderloo, is bij veel oudere jagers nog bekend als het roemruchte Staatswildreservaat. Willem van Ark, beheerder Midden-Veluwe: 'Ook destijds hadden we de regie - met vijf jachtopzieners - volledig in eigen hand. Het Staatswildreservaat was helemaal ingericht op het grofwild met 12 wildakkers, voerkelders, rustgebieden, zoelplekken, kansels, berspaadjes, etc. Het was volledig uitgerasterd en het wild werd intensief gemonitord, jagend Nederland heeft daar veel van geleerd. Uiteindelijk was het financieel niet meer haalbaar, is het raster verwijderd en is het telkens voor zes jaar verpacht aan jachtcombinaties. Dat is prima gegaan, maar je geeft daarmee wel alles uit handen. Dat betekent niet dat we terug willen naar de praktijk van het Staatswildreservaat, toen we alles zelf uitvoerden. We willen het gezamenlijk doen met ervaren jagers die de theorie- en praktijkopleiding van de grofwildcursus hebben gedaan.'

Groter gebied

Niet alle zittende jagers waren te spreken over de nieuwe plannen van Staatsbosbeheer. Er waren klachten over de kosten voor deelname, de jarenlange binding van jagers met 'hun' veld zou verdwijnen en de jager zou worden gereduceerd tot 'schutter'. Arie Mauritz is een van die jagers die

heeft gesolliciteerd naar een plek als uitvoerder van het faunabeheer op 'Zandenwoud', zoals het beheergebied tegenwoordig heet. Hiervoor jaagde hij op een terrein van Staatsbosbeheer op de Zuidoost-Veluwe. Hij is na een maand zwartwildbeheer enthousiast: 'Ik jaag nu in een veel groter gebied, in overleg met iemand die dagelijks in het terrein aan het werk is. Als ik dat vergelijk met het terrein waar ik hiervoor heb gejaagd, deden we veel werk zelf, zoals voeren, dat kost heel veel tijd, net als het overleg met de andere combinanten.' Faunaopzichter Cees de Jong neemt al

deze taken waar; bij hem melden de jagers zich aan, waarna hij ervoor zorgt dat de jager een veelbelovende aanzitplek krijgt toegewezen. Hij weet immers exact wie op welk tijdstip en op welke plek een stuk wild heeft gezien of geschoten. Een kwestie van moderne communicatie: als een jager een stuk heeft gestrekt, meldt hij dit onmiddellijk via een sms-je aan De Jong, ook de waarnemingen worden doorgegeven.

Prijkaartje

Aan dit alles, een jachtopzichter, gebruik van een terreinauto, lokvoer en onderhoud

V.l.n.r. Willem van Ark, beheerder Zandenwoud, jager Arie Mauritz en faunaopzichter Cees de Jong

FAUNAZAKEN

van hutjes en akkers hangt natuurlijk een prijskaartje, maar dat is vergelijkbaar met de pachtprijs die voorheen werd betaald, bezweert Willem van Ark. Mauritz beaamt dit: 'De prijs is ongeveer gelijk gebleven terwijl de mogelijkheden zijn verruimd.' Jachtgasten zijn echter niet langer welkom. Mauritz: 'Staatsbosbeheer ziet dat als kwaliteitsverlies en dat kan ik me wel voorstellen: ze hebben per slot van rekening in de meeste gevallen minder ervaring en kennis van het terrein.'

Maar wat vinden de heren van de kritiek van sommige oud-combinanten, die stellen dat hun expertise en terreinkennis opzij is gezet ten gunste van jagers die geen binding meer hebben met het veld en zijn gereduceerd tot 'uitvoerders'? Van Ark: 'Een groot deel van de oude jagers doet nog steeds mee; alle zittende jagers is met voorrang de kans geboden mee te doen.' 'Veel oudere jagers die het 30 à 40 jaar op een bepaalde manier hebben gedaan, zullen er moeite mee hebben om dingen te veranderen', zegt Mauritz. 'Maar je ziet nu al, na een maand, dat oudere, sceptisch gestemde jagers die toch mee zijn gaan doen, positieve geluiden laten horen.'

De Jong: 'Van de huidige jagers is een aantal begonnen op een stuk van 300 ha. Nu worden ze bij het beheer van het hele gebied betrokken en gaat er een wereld voor hen open.' Maar raakt de continuïteit niet in gevaar, als de kans

bestaat dat volgend jaar de helft van de jagers opzegt? Van Ark: 'Dat hopen we natuurlijk niet, er zal natuurlijk best verloop zijn, maar dat was in de combinaties ook het geval. En er is zeker binding met het terrein: jagers hebben een aantal maanden de tijd gehad om het terrein te leren kennen voorafgaande aan het afschotseizoen.'

Zichtbaarheid van het wild

Een van de speerpunten van het nieuwe beleid is de verbetering van de zichtbaarheid van het wild. Van Ark laat een kaart zien waarop een omvangrijk deel is gearceerd, de Hoog Buurlose heide en omgeving: zo'n 1500 hectare die niet zal worden bejaagd. Bedoeling is dat hier het publiek wild via onder andere een observatieplaats kan observeren. Paden worden opgeheven, het bosbeheer wordt 'natuurvolgend' (geen houtproductie) en het publiek wordt via bebording geïnformeerd en hier en daar geweerd. Hoewel de doelstand in het totale gebied niet wordt verhoogd (160 stuks roodwild in het voorjaar) mag de stand in de afschotvrije zone oplopen. Het roodwild dat zich in deze zone ophoudt wordt weliswaar geteld, maar wordt buiten de na te streven voorjaarsstanden gehouden. Op den duur, zo is de verwachting, zal migratie optreden uit het jachtvrije gebied naar het omliggende gebied van Staatsbosbeheer waar wel afschot plaatsvindt. Van Ark: 'Je legt het

probleem dus niet bij de burens neer. En bij calamiteiten kan er altijd actie worden ondernomen.'

Credo is 'lerend beheren'. 'Na verloop van tijd wordt het beleid samen met jagers, burens en provincie geëvalueerd. 'We moeten zien hoe de stand zich in de jachtvrije zone ontwikkelt, zes stuks per 100 ha is hier geen probleem, maar 12, 20 of 30? Dat moet je goed in de gaten blijven houden. Het Oostvaardersplassenbeleid is hier niet aan de orde, we blijven onze afschotverplichtingen nakomen', aldus Van Ark.

Uit het nog lopende experiment in het Deelerwoud, waar de afgelopen 10 jaar geen afschot van roodwild heeft plaatsgevonden, lijkt het erop dat de zichtbaarheid van deze dieren niet is toegenomen. Van Ark is echter niet bang dat dit project tot eenzelfde uitkomst zal leiden. 'Het is een heel open gebied, een heideterrein, waar het publiek van veraf wild zou kunnen gaan zien.'

Het afschot wordt voornamelijk gerealiseerd in de randgebieden, met name in de buurt van risicovolle wegen, maar ook rond dorpen en landbouwgebieden. In de nabijheid van de twee ecoducten wordt zoveel mogelijk de rust bewaard.

Uitvoering

Hoe ziet de beheerpraktijk in het huidige systeem er nu eigenlijk uit?

'Het is in wezen heel simpel' zegt faunaopzichter De Jong. 'Een jager heeft

We zitten nu op een
gemiddelde van 3,5 aanzit
per afschot, in een klein veld
red je dat niet

een kaart waarop de verschillende aanzitplekken, zoals voerplekken, akkers, en bosranden zijn ingetekend. Als hij zich bij mij aanmeldt, wijs ik hem een plek toe, de volgende jager die zich meldt krijgt vervolgens een andere plek toegewezen.' Telkens wordt een bepaald gebied van het terrein bejaagd. Levert dat na een bepaalde periode geen aanblik meer op, dan verkast men, als er nog afschot moet worden gerealiseerd, naar een ander gebied. De Jong houdt alle waarnemingen die de jagers doen bij, waardoor hij in staat is de jagers te sturen. Als een jager een stuk heeft geschoten, stuurt hij de faunaopzichter een sms waarna deze bepaalt - op grond van welke plekken nog vrij zijn, hoe laat het is, en de mogelijke kans op verstoring - of de jager naar een andere plek wordt geloodst. De Jong: 'Eigenlijk deed ik dat voorheen ook al vanuit de WBE. Toen kwamen de jagers ook bij mij met de vraag welke plek de beste kansen biedt. In feite is er niet zoveel veranderd.'

Efficiëntie

Bejaging van een dergelijke grote beheereenheid leidt tot grotere efficiëntie, een term die regelmatig valt in het gesprek met de drie heren. De Jong: 'We zitten nu op een gemiddelde van 3,5 aanzit per afschot, dat is heel knap, in een klein veld red je dat niet. Er zijn plekken waar dat 1 op 8 is.' Mauritz vervolgt: 'Als je een varken schiet op een

lokvoerplek, dan heeft die plek een week tot anderhalf nodig om te herstellen. In een groter gebied kun je dan uitwijken naar andere plekken. Je kunt dus veel efficiënter jagen; in Polen en Duitsland werken ze in feite ook met een dergelijk systeem: doelgericht een aantal keren een bepaald stuk bejagen op wisselende plekken, zonder dat je drie keer op dezelfde plek gaat zitten.' Belangrijk is dat hiermee rust wordt gecreëerd. Mauritz richt zijn blik verder: 'Als je van de Zuidoost-Veluwe bijvoorbeeld één beheergebied zou maken, waarbij alle jagers beheerders zouden worden en je werkt met een of twee coördinatoren, dan denk ik dat je het gebied veel doelgerichter en efficiënter kunt beheren. Het wild kent namelijk geen jachtveldgrenzen.' Van Ark haakt daarop in: 'We tellen binnen de WBE, stellen het afschot vast en vervolgens versnipperen we het in 100 kleine stukjes.' Mauritz: 'Je moet de dieren schieten waar ze zijn en niet op basis van een verdeelsysteem afschot toewijzen in gebieden waar het niet haalbaar is, waardoor extra kans op verontrusting ontstaat.'

Afschot in zo kort mogelijke tijd

Doelstelling is – ook in het kader van de wildzichtbaarheid - het afschot in een zo kort mogelijke tijd te realiseren, met name in de maanden juli, augustus en september. Dat lijkt aardig te lukken: half augustus is 65% van het zwartwild- en

ruim 30% van het roodwildafschot binnen. Van 15 september tot en met 10 oktober wordt er in verband met de bronst geen afschot gepleegd. Drukke maanden dus voor de jagers, die ieder een praktijkcursist van de grofwildopleiding van IPC Groene Ruimte onder zijn hoede hebben. Hij leert de cursist de fijne kneepjes van het grofwildbeheer, zoals het aanspreken. Daarnaast dienen de jagers jaarlijks een schietproef af te leggen. Van Ark: 'We hebben vaardige jagers ingehuurd met kennis van zaken, die met ons mee willen denken om naar een goed systeem toe te werken. Als Staatsbosbeheer hebben we heus niet alle wijsheid in pacht.'

Nadat Cees de Jong met zijn kijker de twee overlopers nog eens nauwlettend heeft geobserveerd, strijkt hij zijn buks aan langs de stam van een berk. Op het schot stuiven de beide overlopers weg. Het beschoten stuk tekent zichtbaar, beschrijft een halve cirkel en verdwijnt in de struiken. De Jong, die zeker is van zijn schot, besluit Jiska, zijn 7 maanden oude Bayerischer Gebirgsschweissshund die in de pick-up is achtergebleven, op te halen. Het wordt haar eerste praktijkenazoek. Kalm, alsof het dagelijkse kost voor haar is, pakt ze het spoor zonder aarzeling op. Na 40 meter staat ze voor haar eerste zwijn, dat onder een jonge spar is geschoven. Haar baas is zichtbaar trots. ■